

İŞYERLERİNDE GÜVENLİ VE UYGUN KİŞİSEL KORUYUCU DONANIM KULLANIMININ TEŞVİK EDİLMESİNE YÖNELİK

ARAŞTIRMA VE DESTEK PROJESİ

Projenin ilk aşamasında sektörlerin belirlenmesi amacıyla farklı sektörlerden on işyerinde incelemeler yapılmıştır. Sonrasında mobilya, metal, maden çıkarma ve işleme, boyahaneler ve plastik olmak üzere 5 farklı sektöre odaklanılmasının faydalı olacağı teknik ekipçe düşünülmüş ve bahse konu sektörlerde faaliyet gösteren toplam 25 işyerinde saha analizleri gerçekleştirilmiştir. Bir sonraki aşamada ise belirtilen sektörlerin her birinden 20 işyerinde olmak üzere toplam 100 işyerinde saha analizlerinin yanı sıra, çalışanlarla yüz yüze görüşülerek KKD kullanımına ilişkin bilgi seviyelerinin belirlenmesi amacıyla anket çalışması yapılarak elde edilen veriler istatistik programları ile analiz edilmiştir.

İŞYERLERİNDE GÜVENLİ VE UYGUN KİŞİSEL KORUYUCU DONANIM KULLANIMININ TEŞVİK EDİLMESİNE YÖNELİK ARAŞTIRMA VE DESTEK PROJESİ

Yavuz S. Selim EKER

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü
Piyasa Gözetim ve Denetim Daire
Başkanı

Proje Süreci

Bilindiği üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ülkemizde kişisel koruyucu donanım mevzuatının hazırlanması ve piyasa gözetimi ve denetimi (PGD) konusunda yetkili kuruluştur. Tüm bu faaliyetler İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü çatısında yürütülmektedir. Gerçekleştirilen PGD faaliyetleri ile piyasaya uygun ve güvenli ürün arzı sağlanmaktadır. Ayrıca, kişisel koruyucu donanımlara (KKD) ilişkin denetim elemanlarınca kazanılan teknik bilginin sahaya da yansıtılabilmesi amacıyla işyerlerinde güvenli ve doğru ürün seçimi ve kullanımı konusunda çalışmalar yürütülmektedir.

Bu itibarla, Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu (OSBÜK), Ankara Sanayi Odası, Başkent Organize Sanayi Bölgesi, İvedik Organize Sanayi Bölgesi, Ostim Organize Sanayi Bölgesi, Ankara Sanayi Odası 1. Organize Sanayi Bölgesi (Sincan Organize Sanayi Bölgesi) ve Ankara Mobilyacılar Lakeciler Esnaf ve Sanatkarlar Odası işbirliği ile 2015 yılı Ağustos ayında başlayan “İşyerlerinde Güvenli ve Uygun Kişisel Koruyucu Donanım Kullanımının Teşvik Edilmesine Yönelik Araştırma ve Destek Projesi” 2016 yılı Aralık ayında sonuçlandırılmıştır.

Söz konusu proje ile metal, ma-

den, boya, plastik ve mobilya sektörlerinde faaliyet gösteren 125 işyerinde mevcut risklere karşı uygun KKD seçimi ve kullanımı hakkında işveren ve çalışanlar detaylı olarak bilgilendirilmiştir. Gerçekleştirilen saha analizleri ve anket çalışmaları sonucunda elde edilen bilgiler ışığında 5 sektöre yönelik bilgilendirme seminerleri

düzenlenerek elde edilen bulgular sektörel paydaşlarla paylaşılmıştır.

Projenin ilk aşamasında sektörlerin belirlenmesi amacıyla farklı sektörlerden on işyerinde incelemeler yapılmıştır. Sonrasında mobilya, metal, maden çıkarma ve işleme, boyahaneler ve plastik olmak üzere 5 farklı sektöre

yanı sıra, çalışanlarla yüz yüze görüşülerek KKD kullanımına ilişkin bilgi seviyelerinin belirlenmesi amacıyla anket çalışması yapılarak elde edilen veriler istatistik programları ile analiz edilmiştir.

Yapılan tespitlere istinaden projeye katılım sağlayan işyerlerine KKD seçimi ve kullanımı konusundaki eksikliklerini gösteren

vb.) ürünlerin koruma seviyesi ve performans sınıfının belirlenmesi gerektiği bildirilmekle birlikte her çalışan için aynı KKD'nin kullanılmasının uygun olmayacağı ve bu ürünlerin kişiye özel şekilde seçilmesi gerektiği hususlarında detaylı bilgi verilmiştir. Ayrıca söz konusu raporlarda sahada gözlenen KKD kullanım yanlışlarına ilişkin uyarılara da yer verilmiştir.

Yapılan tüm bu çalışmalar sonucunda genel olarak; "CE" işareti bulunmayan mevzuata aykırı KKD'lerin de kullanıldığı, ekseriyetle yapılan işe ve kullanan kişiye uygun olmayan KKD'lerin seçildiği, çalışanların büyük bir kısmının kendilerine tedarik edilen KKD'leri yanlış kullandığı ve bu nedenle ürünlerin koruyuculuk işlevini yerine getirmediği tespit edilmiştir.

En nihayetinde, Proje kapsamında sektörlere özel on seminer düzenlenmiş, elde edilen bilgiler ışığında kişisel koruyucu donanım kitabı ile saha analizi faaliyetleri yürütülen beş sektöre yönelik rehberler hazırlanmış, 7 Aralık 2016 tarihinde proje kapanış etkinliği gerçekleştirilmiştir.

Saha Gözlem Sonuçları

Anket çalışmaları sonucunda çalışanların büyük çoğunluğunun işyerlerindeki riskler hakkında bilgi sahibi oldukları, KKD yenileme taleplerinin işverence büyük oranda dikkate alındığı ve işverenlerin KKD'lerin kullanılıp kullanılmadığını denetlediği beyan edilmiştir. Bu durum, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 4 üncü maddesinde sayılan işverenin yükümlülüklerinden eğitim ve denetim hususlarına çoğunlukla riayet edildiğini düşündürmektedir.

odaklanılmasının faydalı olacağı teknik ekipçe düşünülmüş ve bahse konu sektörlerde faaliyet gösteren toplam 25 işyerinde saha analizleri gerçekleştirilmiştir. Bir sonraki aşamada ise belirtilen sektörlerin her birinden 20 işyerinde olmak üzere toplam 100 işyerinde saha analizlerinin

ve işverenlere rehber olması amaçlanan saha analiz raporları iletilmiştir. Söz konusu raporlarda, seçilecek tüm kişisel koruyucu donanımlarda "CE" işareti ile Türkçe kullanım kılavuzu bulunması gerektiği, risk değerlendirilmesi esas alınarak (ortam ve kişisel maruziyet ölçüm sonuçları

Bunun yanı sıra anket sonuçlarına göre çalışanlar, KKD kullanmalarını gerektiği riskleri bilmekle birlikte genel olarak nasıl kullanmalarını gerektiği hakkında yeterli bilgiye sahip değildir. Ayrıca çalışanların KKD'lerini muhafaza edebilecekleri ayrı dolaplarının bulunmadığı, büyük oranda giysi dolaplarında muhafaza ettikleri tespit edilmiştir. Bu durum hijyen açısından sorun oluşturmakta, çalışanların günlük kıyafetlerinin teh-

likeli madde ile kirlenmesine sebep olmakla birlikte KKD'lerin koruma seviyesi ve kullanım ömrünü azaltmaktadır. Kendisine verilen KKD'leri kullanmayan çalışanların ise büyük oranda ergonomik faktörler dikkate alınmadan seçilen ve kullanıcıya uygun olmayan KKD'ler nedeniyle rahatsızlık duyduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda sunulan genel tespitlere ek olarak, tek tek ürünlerin seçimi ve kullanı-

mına ilişkin yapılan tespitler ise aşağıda sıralanmıştır.

Baş Koruyucu Donanımlar;

- TS EN 397 standardına uygun baret kullanılması gereken yerlerde cisim düşmesine karşı koruma sağlamak yerine başın sabit bir noktaya çarpması sonucu oluşacak zararlı etkileri azaltan ve TS EN 812 standardında göre üretilen darbe başlıklarının (keplerin) kullanılması,

- Hasarlı veya raf ömrünü tamamlamış baretlerin kullanılmaya devam edilmesi,

- Baretlerin başa tam oturtulmadan kullanılması,

Solunum Koruyucu Donanımlar;

- Çalışma ortamında bulunan ve solunum sisteminin zarar görmesine neden olabilecek tehlikeli maddelerin doğru olarak tespit edilmemesi ve ortamındaki konsantrasyonunun bilinmemesi,

- Solunum koruyucuların doğru seçilmemesi, Örneğin; çalışma ortamında sadece inorganik gaz ve buharların bulunduğu durumda

TS EN 14387 standardına uygun "B" sınıfı filtre seçilmesi gerekirken "ABEK" filtrelerin kullanılması ile fazla koruma

Çalışanların KKD'lerini muhafaza edebilecekleri ayrı dolaplarının bulunmadığı, büyük oranda giysi dolaplarında muhafaza ettikleri tespit edilmiştir. Bu durum hijyen açısından sorun oluşturmakta, çalışanların günlük kıyafetlerinin tehlikeli madde ile kirlenmesine sebep olmakla birlikte KKD'lerin koruma seviyesi ve kullanım ömrünü azaltmaktadır. Kendisine verilen KKD'leri kullanmayan çalışanların ise büyük oranda ergonomik faktörler dikkate alınmadan seçilen ve kullanıcıya uygun olmayan KKD'ler nedeniyle rahatsızlık duyduğu anlaşılmaktadır.

sağlanması ve bu nedenle fazla maliyet oluşması,

- Solunum koruyucuların kullanılmadığı durumda çalışma ortamında açıkta bırakılması,

İşitme Koruyucu Donanımlar;

- İşitme koruyucuların gürültülü ortama girildikten sonra takılması ve gürültülü ortamdan uzaklaşmadan çıkartılması,

- Özellikle kulak tıkaçlarının kullanımında hijyen şartlarına dikkat edilmemesi,

- İşitme koruyucuların gerekli koruma düzeyine uygun olarak seçilmemesi (az koruma veya aşırı koruma),

Göz Koruyucu Donanımlar;

- Kapalı tipte göz koruyucuların kullanılması gerektiği işlerde açık tipte gözlüklerin kullanılması,

- Hasarlı ve çizik göz koruyucuların kullanılmaya devam edilmesi,

El ve Kol Koruyucu Donanımlar;

- Sızdırmaz özellikteki eldivenlerin kullanılması gereken yerlerde geçirgen özellikli örme eldivenlerin kullanılması, örneğin; Kimyasal maddelerle yapılan çalışmalarda TS EN 374 standardına uygun eldiven yerine TS EN 388 standardına uygun nitril kaplı eldivenlerin kullanılması,

- TS EN 388 standardına göre üretilen mekanik risklere karşı koruma sağlayan eldivenlerin aşınma, kesilme, yırtılma ve delinme dirençlerinin işin gerektirdiği performans seviyesinde olmaması, örneğin; Keskin kenarlı malzemelerin taşınmasında kesilme direnci performansı "1" olan eldivenlerin kullanılması,

- Isıl risklere karşı kullanılması gereken TS EN 407 standardına

uygun ya da kaynak işlerinde kullanılması gereken TS EN 12477 standardına uygun eldivenlerin kullanılmasının gerektiği işlerde mekanik risklere karşı koruma sağlayan ve TS EN 388 standardına uygun eldivenlerin kullanılması,

Ayak ve Bacak Koruyucu Donanımlar;

- İş güvenliği ayakkabılarının iş dışında da kullanılması ve havalandırılmaması,

- Çalışanın ergonomik gereksinimlerine uygun ayak koruyucu seçilmemesi,

- İş güvenliği ayakkabılarının çorapsız veya terlemeye sebep olan çoraplar ile kullanılması sonucu ayaklarda mantar oluşması,

Koruyucu Giyecekler;

- İşin gerektirdiği koruma sınıfı ve performansına sahip koruyucu giyecek seçilmemesi veya hiç kullanılmaması, örneğin; Isıl risklere karşı kullanılması gereken TS EN ISO 11612 standardına uygun koruyucu kıyafetler yerine deriden

imal edilmiş ve mevzuata aykırı ürünlerin kullanılması; TS EN ISO 13982 standardına uygun hava ile yayılan katı parçacıklı kimyasal maddeler karşı kullanılan Tip 5 koruyucu giyecekler yerine koruma özelliği bulunmayan iş elbiselerinin kullanılmasının yeterli görülmesi,

- Özellikle yüksek görünürlük sağlayan reflektif yeleklerin seçiminde TS EN ISO 20471 standardında belirtilen arka plan renkleri (sarı, turuncu, kırmızı) dışında renklere sahip ürünlerin kullanılması.

Ürünler özelinde seçim ve kullanıma ilişkin tespit edilen uygunsuzlukların asgari seviyeye indirilmesinde Kişisel Koruyucu Donanım Yönetmeliğinin ek-

2'sinin 1.4'üncü maddesinde çerçevesi çizilen imalatçı tarafından ürünle beraber sağlanması gereken Türkçe kullanım kılavuzlarının tedarik edilerek ürünlerin depolama, kullanım, temizlik, bakımı gibi konularda sağlanan bilgilerin dikkate alınması önem arz etmektedir.

Bununla birlikte Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelikte belirtilen hususlara dikkat edilmelidir. İş sağlığı ve güvenliği profesyonellerince söz konusu Yönetmeliğin ek-1'inde gösterilen KKD kullanımına ilişkin risk belirleme tablosunun geliştirilerek kullanılabilmesi de unutulmamalıdır.

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel

Müdürlüğü olarak çalışanlarımızın sağlıklı ve güvenli bir ortamda çalışmasını temin etmek üzere bu ve benzeri projelerin gerçekleştirilmesi önceliğimiz olmaya devam edecektir.

